

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Elokuu 2022	Tekijä/tekijät Tuulikki Jokelainen
Koulutus Sosionomi (AMK)		<input checked="" type="checkbox"/> AMK <input type="checkbox"/> YAMK
Työn nimi Ikäihmisten osallisuuden tukeminen tehostetussa palveluasumisessa		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 33+3
Työelämäohjaaja Minna Mäkitalo- Rauma		
<p>Opinnäytetyön tilaajana toimi Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalukuntayhtymä Soite. Opinnäytetyö kohdennettiin tehostetun palveluasumisen sairaanhoitajille ja lähihoitajille. Opinnäytetyö on laadullista tutkimusperinnettä noudattava opinnäytetyö. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä ikäihmisten osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa sekä mitä digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä ja mihin toimintaan niitä on käytetty.</p> <p>Aineiston keruumenetelmänä käytin kyselyä. Tein kyselyn tehostetun palveluasumisen hoitohenkilökunnalle. Kyselyt toteutettiin Webropol-ohjelmaa hyödyntäen. Linkki kyselyyn lähetettiin tehostetun palveluasumisen yhdelletoista palvelualuejohtajalle, ja he lähettivät kyselylinkin hoitohenkilökunnalle. Kysymykset koostuivat viidestä avoimesta kysymyksestä ja kahdesta monivalintakysymyksestä. Kyselystä saadut vastaukset analysoitiin sisällönanalyysiä käyttäen.</p> <p>Avoimien kysymysten avulla selvisi, mitä ikäihmisten osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa. Monivalinta- kysymysten avulla selvisi, mitä digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä sekä mihin niitä on käytetty.</p> <p>Opinnäytetyön teossa opin toteuttamaan prosessin sekä arvioimaan ja raportoimaan sen kulkua.</p>		
Asiasanat COVID-19, digitalisaatio, ikääntyminen, osallisuus, tehostettu palveluasuminen.		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date August 2022	Author Tuulikki Jokelainen
Degree programme Bachelor on Social Sciences, Social Services		
Name of thesis Supporting the inclusion of older people in enhanced service housing		
Centria supervisor Anne Jaakonaho		Pages 33 + 3
Instructor representing commissioning institution or company Minna Mäkitalo- Rauma		
<p>The thesis was commissioned by Soite, the Central Ostrobothnia Social and Health Service Group. The thesis was targeted at Enhanced Service Housing Nurses and practical nurse. The thesis follows a qualitative research tradition. The purpose of the thesis was to find out what the inclusion of older people means in enhanced service housing and what digital devices have been used in enhanced service housing and what activities they have been used for.</p> <p>A survey was used to collect the data, I used a survey. The surveys were targeted at enhanced service housing nursing staff. The surveys were conducted using the Webropol programme. A link to the survey was sent to the eleven service area managers of Enhanced Service Housing, and they sent the survey link to the nursing staff. The questions consisted of five open questions and two multiple choice questions. Responses from the survey were analysed using content analysis.</p> <p>Open questions were used to find out what the inclusion of older people means in enhanced service housing. Multiple choice questions used to find out what digital devices have been used in enhanced service housing and what they have been used for.</p> <p>The author of the theses learned how to implement the process and evaluate and report its course.</p>		
Key words Ageing, COVID-19, digitalization, Enhanced Service Housing, Inclusion.		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	3
2.1 Tehostettu palveluasuminen Soiten alueella.....	3
2.2 Yleistä tietoa COVID-19-pandemiasta	3
2.3 Mitä osallisuus on tehostetussa palveluasumisessa ja miten sitä edistetään.....	4
2.4 Digitalisaatio ja uudet teknologiat tehostetussa palveluasumisessa	8
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	11
4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT, AINEISTO JA EETTISYYS	12
4.1 Kvalitatiivinen tutkimusote.....	12
4.2 Opinnäytetyön aineistonhankintamenetelmä.....	13
4.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	14
5 KYSELYN TULOKSET.....	15
5.1 Ikäihmisen osallisuus tehostetussa palveluasumisessa	15
5.2 Toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla	18
5.3 Osallisuuden edistäminen.....	19
5.4 Käytössä olevat digilaitteet.....	21
5.5 Digilaitteiden käyttö	21
5.6 Digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa.....	22
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
6.1 Osallisuus tehostetussa palveluasumisessa	25
6.2 Digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa	26
7 POHDINTA.....	29
LÄHTEET	32
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Käytössä olevat digilaitteet tehostetussa palveluasumisessa.....	21
KUVIO 2. Digilaitteiden käyttö	22
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. Analyysiprosessi osallisuudesta tehostetussa palveluasumisessa.....	15
TAULUKKO 2. Analyysiprosessi osallisuuden tukeminen tehostetussa palveluasumisessa.....	17
TAULUKKO 3. Analyysiprosessi toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla.....	18
TAULUKKO 4. Analyysiprosessi osallisuuden edistäminen tehostetussa palveluasumisessa	20
TAULUKKO 5. Analyysiprosessi digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa	23

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaajana toimi Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvvelukuntayhtymä Soite (LIITE 1). Työ kohdennettiin tehostetun palveluasumisen hoitohenkilökunnalle. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa sekä mitä digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä sekä mihin toimintaan digilaitteita on käytetty COVID-19-pandemia aikana. Monivalintakysymysten avulla sain selville, mitä digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä, sekä avoimien kysymysten avulla selvisi, miten ikäihmisten osallisuus ymmärretään tehostetussa palveluasumisessa.

COVID-19-pandemia on koskettanut maailmanlaajuisesti kaikkia ihmisiä. COVID-19-pandemia saapui Suomeen alkuvuodesta 2020. Tällöin ei tiedetty, kuinka laajoja rajoituksia pandemia saisi aikaan. Keski-Pohjanmaan alueella pandemiatilanne oli pitkään rauhallinen: vaikka tartuntoja tuli, alueemme pysyi perustasolla pitkän aikaan. Välillä alueemme oli kiihtymisvaiheessa, mutta näistä selvittiin hyvin ja alue siirtyi jälleen perustasolle. Loppuvuodesta 2021 alueemme siirtyi leviämisvaiheeseen, ja tällä hetkelläkin olemme leviämisvaiheessa, vaikkakin tartunnat ovat hiljalleen alkaneet hidastua.

COVID-19-pandemia toi rajoituksia meidän kaikkien elämään, niin myös tehostetussa palveluasumisessa asuviin ikäihmisiin. Ensimmäiset rajoitukset tulivat voimaan alkukeväästä 2020. Tuolloin rajoitettiin vierailuja ja vierailukiello astui voimaan. Alue-hallintovirasto (AVI), terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) sekä sosiaali- ja terveystministeriö (STM) yhteistyössä Suomen hallituksen sekä kuntien kanssa ovat olleet päättämässä rajoituksista, jotta pandemia saataisiin pysähtymään. Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvvelukuntayhtymä Soitella on toiminut koko pandemian ajan oma koronavalmiusryhmä, joka toimii annettujen määräysten mukaan ja ilmoittaa niistä tiiviisti väestölle. Vierailukiello vaikutti siihen, että ikäihmiset pystyivät olemaan omaisiin yhteydessä vain puhelimitse tai videopuheluiden avulla. Digitalisaatio on tuonut omat haasteet pitää yhteyttä omaisiin.

Osallisuudesta säädetään seuraavissa laeissa, näitä lakeja ovat: perustuslaki (11.6.1999/731), uudistettu kuntalaki (10.4.2015/410), sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sekä laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (28.12.2012/980). Osallisuus on kuulluksi ja nähdyksi tulemista. Meillä jokaisella on oikeus olla vai-

kuttamassa itseä koskeviin asioihin, niin myös ikäihmisillä. Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että ihminen tuntee kuuluvansa yhteisöön ja yhteiskuntaan ja että hän voi vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin. Osallisuuteen liittyy myös se, että yksilö voi vaikuttaa terveyttään ja hyvinvointiaan määrittäviin tekijöihin, hänellä on oikeus saada tietoa itseään koskevista asioista sekä mahdollisuus ilmaista mielipiteensä. (Keski-Uudenmaan Sote 2019.)

Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisten osallisuus voi muodostua pienistäkin asioista. Yhdelle osallisuus on sitä, että hiukset rullataan suihkun jälkeen, toiselle se on sitä, että voi päättää mitä ottaa ruokajuomaksi ja kolmannelle sitä, että voi osallistua omien voimavarojen mukaan viriketoimintaan. Kaikissa näissä toiminnoissa ollaan vuorovaikutuksessa ikäihmisen kanssa, hän tulee kuulluksi ja nähdyksi. Osallisuutta tulisi tukea ja edistää myös poikkeusaikana, jotta ikäihmiset voisivat elää mahdollisimman normaalia elämää. Etenkin erilaisia toiminnallisia hetkiä tulisi toteuttaa digilaitteita hyödyntämällä. Toimijuuden tukemisen edellytyksenä on työskentelyn tasavertaisuus: jokainen osallistujamyös työntekijä- nähdään toimijana, ja työtä tehdään yhdessä ja yhteisvastuullisesti (Nivala & Ryyänen 2019).

2 OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Tässä luvussa käsittelen keskeistä tietoperustaa, joka luo rungon opinnäytetyölleni. Tietoperustaan kuuluu tehostettu palveluasuminen Soiten alueella, COVID-19- pandemia, ikäihmisten osallisuus sekä digitalisaatio.

2.1 Tehostettu palveluasuminen Soiten alueella

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymän Soiten tehostettu palveluasuminen perustuu lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) ja -asetukseen (607/83), kansanterveystalviin (kansanterveystalvi 66/ 72), terveydenhuoltolakiin (1326/2010) sekä lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista 28.12.2012/980). (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymä Soite 2020, 4.)

Tehostettua palveluasumista kunta on velvollinen järjestämään silloin, kun asiakas ei selviydy kotihoiton, omaishoidon, senioriasumisen tai tukipalveluiden turvin kotona. Asiakas saa hoitoa ja hoivaa ympäri vuorokauden ja toimintaympäristö on valvottu tehostetussa palveluasumisessa. Asukkaat asuvat yksiköissä ja maksavat huoneistaan vuokraa. Hoito, - palvelu- ja kuntoutussuunnitelman mukaan määrättyy palvelu- ja avun tarve. (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymä Soite, 2020 4.) Tehostetussa palveluasumisessa asukkaalla on mahdollisuus osallistua viriketoimintaan, hartauksiin ja päästä kaupungille ostoksille. Asukkaan ruokailut on järjestetty niin, että hän voi ruokailla yhdessä muiden asukkaiden kanssa.

2.2 Yleistä tietoa COVID-19-pandemiasta

COVID-19-pandemia saapui Suomeen alkuvuodesta 2020. Keski-Pohjanmaan pandemia saavutti maaliskuussa 2020. COVID-19-pandemia vaikutti kaikkiin suomalaisiin, niin myös tehostetussa palveluasumisessa asuviin ikäihmisiin. Koko maailma on ollut poikkeustilassa vuoden 2020 alusta saakka, jolloin alettiin suunnittelemaan rajoituksia kansalaisille. Rajoitukset ovat erilaisia kunnittain, riippuen millä tasolla COVID-19-pandemia on kunnassa. Tasot on määritelty seuraavasti, perustaso, kiihtymisvaihe sekä leviämisvaihe. Keski-pohjanmaan alueella tilanne on ollut suhteellisen rauhallinen koko

pandemian ajan, vaikka tartuntoja on tullut. Keski-Pohjanmaa on ollut pitkään perustasolla, kunnes vuoden 2021 lopussa tartuntoja alkoi tulla kiihtyvällä tahdilla ja keskipohjanmaa siirtyi leviämis- vaiheeseen. Aluehallintovirasto (AVI), Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) sekä sosiaali- ja terveysministeriö (STM) yhteistyössä Suomen hallituksen sekä kuntien kanssa päättävät rajoituksista, jotta pandemia saataisiin pysähtymään. Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvokuntayhtymä Soitella on oma koronavalmiusryhmä, joka toimii annettujen määräysten mukaan ja ilmoittaa niistä tiiviisti väestölle. Maaliskuussa 2020 tulivat ensimmäiset rajoitukset tehostetun palveluasumisen piiriin. Tuolloin rajoitettiin vierailuja ja vierailukiello astui voimaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut sosiaalihuollon toimintayksiköille ohjeen siitä, miten tartuntatautilaki ja valmiuslaki vaikuttavat liikkumisvapauteen. Sosiaalihuollon toimintayksiköitä ovat esimerkiksi ikääntyneiden palvelukodit. Tartuntatautilain mukaan toimintayksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta. Toimintayksikön johtaja voi antaa vierailukiellon tartunnan torjumiseksi. (STM 2.4.2020.)

Rajoitusten myötä tehostetun palveluasumisen asukkaiden toimintaa jouduttiin muuttamaan niin, että asukkaat pystyisivät elämään mahdollisimman normaalia elämää ja pystyisivät osallistumaan heille tärkeisiin tapahtumiin. Myös henkilökunnan koulutuksiin rajoitukset vaikuttivat, koulutukset on toteutettu etäyhteyksillä. Alettiin hyödyntämään digitalisaatiota. Yhteydenpito omaisiin ja läheisiin toteutettiin puhelimitse ja lääkärin kierrot puhelimitse tai videopuhelun välityksellä. Vierailukiello tehostetussa palveluasumisessa kesti kesään 2020 saakka. Loppukesästä 2020 omaisilla ja läheisillä oli mahdollisuus tulla tapaamaan asukkaita sisätiloihin. Vaikka vierailukiello päättyi loppukesästä 2020, joudutaan tiettyjä rajoituksia pitämään yllä edelleen. Näitä rajoituksia ovat turvavälit, ikäihmisen luona vierailevien määrä on 1–2 henkilöä, 1–2 tuntia kerrallaan. Ikäihmisten luona vierailulla olevat ovat ikäihmisen omassa huoneessa vierailun ajan, yleisissä tiloissa ei voi liikkua. Vain terveenä voi tulla vierailulle, ja suojainten käyttö ja käsihygieniat ovat erityisen tärkeitä tapaamisten yhteydessä.

2.3 Mitä osallisuus on tehostetussa palveluasumisessa ja miten sitä edistetään

Osallisuus on kuulumista ja kuulluksi tulemistä. Osallinen ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Hän tulee kuulluksi itsenään ja vaikuttaa elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin. Osallisuus on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin. Osallisuus yhteisössä ilmenee jäsenten tasavertaisuutena ja toisten arvostamisena. (THL 2021.) Osallisuus on sekä tavoite että keino edistää tasa-arvoa ja

yhteenkuuluvuutta. Osallisuus voi toteutua osallisuutena tietoon, toimintaan, suunnitteluun, kehittämiseen tai päätöksentekoon. Osallisuudella tarkoitetaan myös sitä, että ihminen tuntee kuuluvansa yhteisöön ja yhteiskuntaan ja että hän voi vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin. Oikeus saada tietoa itseään koskevista asioista, mahdollisuus ilmaista mielipiteensä sekä vaikuttaa terveyttä ja hyvinvointia määrittäviin tekijöihin liittyvät osallisuuteen. (Keski-Uudenmaan Sote 2019.)

Osallisuus on myös kohdatuksi tulemistä. Osallisuuden kokeminen sekä sosiaaliset verkostot parantavat elämänlaatua ja vähentävät syrjäytymisen riskiä. Kun ihminen voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, yhteisiin asioihin ja osallistua yhteisön toimintaan, ihminen kokee itsensä osalliseksi. Osallisuuden kokemus ikääntyneellä korostuu, kun hän voi elää aktiivista elämää mahdollisimman pitkään tussa ja turvallisessa ympäristössä. (Ikäinstituutti 2016.) Osallisuuden kokeminen tuo terveyttä ja hyvinvointia. Ikäihmisen osallisuuden kannalta avainasemassa ovat asuinympäristö sekä sen tarjoamat mahdollisuudet niin vaikuttamismahdollisuuksien kuin kokemuksellisuuden näkökulmasta. Todennäköisemmin parhaat mahdollisuudet toimia aktiivisesti yhteisössä löytyvät omasta lähiympäristöstä. Sekä sitä kautta tulla kuulluksi ja hyväksytyksi. (Ikäinstituutti 2016.)

Osallisuudella tarkoitetaan ikääntyneen väestön mahdollisuutta olla vaikuttamassa yhteisön jäsenenä, kansalaisena yhteisön toimintaan ja palvelujen kehittämiseen. Osallisuus merkitsee osallistumista omien palvelujensa suunnitteluun, oman asiansa käsittelyyn asiakkaana sekä palvelujen laadun arviointiin myös silloin, kun toimintakyky on heikentynyt. (Laatu suositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013, 17.) Osallisuudesta ja osallisuuden edistämisestä on säädetty laeissa. Lain mukaan kansalaisilla on oikeus vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon ja osallistua yhteiskunnan toimintaan ja sen kehittämiseen. Osallisuudesta on säädetty esimerkiksi seuraavissa laeissa: perustuslaki (11.6.1999/731), uudistettu kuntalaki (10.4.2015/410), sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) sekä laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (28.12.2012/980).

Osallisuuden kokemusta lisää kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi tuleminen. Se voi olla elämää kannatteleva tai eteenpäin työntävä voima, josta seuraa hyvinvointia. Osallisuutta voidaan edistää monin tavoin. Melkein kaikki arjessamme on osallisuutta tai osattomuutta jostakin, hyvästä mutta myös pahasta. (Isola 2021.)

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen osaan. Ensimmäinen osa on *Osallisuus omassa elämässä*. Tämä tarkoittaa sitä, että pystyy elämään oman näköistä elämää. Se on sitä, että tulee ilman ennakkoluuloja kuulluksi ja nähdyksi itsenään. Se on myös sitä, että voi määritellä, mihin toimintaan tai palveluun osallistuu. Osallisuus omassa elämässä tarkoittaa ihmisille erilaisia asioita. Yhdelle se voi olla sitä, että saa olla lastenlastensa kanssa. Toiselle sitä, että saa matkustaa. Kolmannelle sitä, että saa tehdä taidetta. Ympäri vuorokautisessa hoidossa oleva ikäihminen voi kokea osallisuutta omassa elämässään saadessaan katsella tuttuja valokuvia, kun hänen hiuksiaan kammataan, kun hänelle lauletaan tuttuja lauluja. (Isola 2021.)

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa on toinen osa osallisuuden käsitettä. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa tarkoittaa, että voi kuulua ryhmiin ja yhteisöihin ja vaikuttaa niissä tärkeisiin asioihin. Suomalaiset ikääntyneet ovat toimeliaita. He myös äänestävät muita aktiivisemmin. Osa ikääntyneistä ihmisistä vetäytyy omiin oloihinsa. Syyt voivat liittyä liikkumisen hankaluuksiin, vähäiseen julkiseen liikenteeseen, muistamisen vaikeuksiin sekä temperamenttiin. Kolmas osa osallisuutta on *Osallisuus yhteisestä hyvästä*. Ihmisen on hyvä tehdä asioita yhdessä muiden kanssa ja päästä myös nauttimaan yhteisön hedelmistä. Yhteinen hyvä on toimintaa ja arvoja, joista seuraa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. On paljon pienituloisia eläkeläisiä, jotka ovat riippuvaisia yhteisestä hyvästä, siitä, että heille jaetaan yhteisiä resursseja. (Isola 2021.)

Osallisuutta voi ymmärtää esimerkiksi yksilö- yhteisö- yhteiskuntajaottelun avulla. Yksilötasolla osallisuus rakentuu omatoimisuuden ja elämänhallinnan tunteiden kautta. Yksilötasolla osallisuutta lisätään luomalla edellytyksiä elämänhallintavalmiuksien ja itseä koskevan päätöksenteon vahvistamiseksi. Yhteisötasolla osallisuus liittyy mahdollisuuksiin vaikuttaa lähellä toteutettavien palvelujen järjestämiseen, osallistua suunnitteluun ja antaa palautetta. Yhteisötasolla osallisuus on myös mahdollisuutta liittyä ja kuulua yhteisiin rakenteisiin ja toimintaan. Yhteiskuntatason osallisuus on sananvapauden ja päätösvallan käyttämistä julkisesti tai poliittisissa verkostoissa. (Keski-Uudenmaan Sote 2019, 7.)

Osallisuuden sisältöjä voidaan ymmärtää neljän osa-alueen kautta. Tieto-osallisuus toteutuu esimerkiksi oikeutena saada tietoa eri palveluista, omasta terveydentilasta ja omasta palveluprosessistaan ymmärrettävästi ja esteettömästi. Asiakastyön vuorovaikutus on laadukasta ja ottaa huomioon eri asiakkaiden tiedon saantiin liittyvät tarpeet. Työntekijät osaavat ohjata asiakasta erilaisten palvelujen käytössä. Toimintaosallisuudella voidaan tarkoittaa osallistumista toimintaan omassa elinympäristössä.

Esimerkiksi monipuoliset ja joustavat harrastusmahdollisuudet, avoimet kohtaamispaikat ja mahdollisuus työhön ja mielekkääseen tekemiseen mahdollistava osallisuuden toiminta. (Keski-Uudenmaan Sote 2019,8.)

Suunnitteluosallisuudella tarkoitetaan palvelujen ja asiakkaan välistä kumppanuutta kehittämisessä ja muutoksissa. Asiakkailta on oikeus saada tietoa valmisteilla olevista ajankohtaisista hankkeista sekä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa suunnitteluprosesseihin. Palveluja arvioidaan asiakkailta kerätyn tiedon avulla ja mielipiteen kertomiselle tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia. *Päätöksenteko-osallisuus* on osallisuuden sisällöistä neljäs. Yhteisö- ja yhteiskuntatasolla osallisuutta päätöksen teossa vahvistetaan organisaation avoimuutta lisäämällä. Asiakkaille tarjotaan mahdollisuuksia saada tietoa päätöksentekoprosesseista, ottaa kantaa ja vaikuttaa päätöksentekoprosesseihin. Organisaation viestintä on avointa ja viestinnässä hyödynnetään erilaisia välineitä. Yksilötasolla päätöksenteko-osallisuus toteutuu itsemääräämisoikeutena omissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. (Keski-Uudenmaan Sote 2019,8.)

Osallisuutta edistämällä ehkäistään syrjäytymistä ja vähennetään eriarvoisuutta. Osallisuuden edistäminen on huomioitava monitasoisesti toimintakulttuurissa, käytännössä, rakenteissa ja strategiatasolla. Osallisuuden edistämässä sosiaali- ja terveyspalveluilla on tärkeä rooli. Osallisuuden vahvistamisessa myös muut toimijat eri tasoilla ovat tärkeitä, kuten järjestöt, seurakunnat sekä yhdistykset. Perusteluja osallisuuden edistämiseen ovat halu tuottaa asiakaslähtöisiä sekä laadukkaita palveluja, palvelunkäyttäjien oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä osallisuuden voimaannuttava merkitys, osallistuminen tuottaa osallisuutta. Asiakkaiden luottamusta omaan vaikutusmahdollisuuteen vahvistavat asiakkaan kuuleminen sekä yhdessä kehittäminen. Asiakkaiden toimintamahdollisuuksia, keinoja kertoa mielipiteitään sekä vaikuttaa omaan palveluprosesseihin lisää osallisuutta edistävä työ. Palvelunjärjestäjät ja tuottajat taas saavat suoraa tietoa asiakkailta, mikä auttaa päätöksenteossa ja helpottaa asioiden sujuvaa etenemistä suunnittelusta aina toteutukseen asti. (Keski-Uudenmaan Sote 2019, 11.)

Asiakaskohtaisissa palvelu- ja vuorovaikutustilanteissa syntyy merkittävä osa osallisuuden kokemuksesta. Tällöin osallisuudella tarkoitetaan yksittäisen asiakkaan kokemusta kuulluksi tulemisesta, mahdollisuutta osallistua ja toimia omassa elämässä ja vaikuttaa omaan palveluprosesseihin ja itseä koskeviin päätöksiin. Pääsääntöisesti osallisuutta omassa elämässä edistetään vuorovaikutuksessa ja yksilöllisesti voimavaraistavin keinoin. Turvaamalla asiakkaille tasapuoliset oikeudet tiedonsaantiin, toimijuuteen ja kuuluvuuteen edistetään osallisuutta. (Keski-Uudenmaan Sote 2019, 13.)

Osallisuutta edistäviä välineitä ovat osallisuuden edistäminen omassa elämässä mikä sisältää asiakkaan omien palvelujen ja palvelupolkujen suunnittelemisen sekä sellaiset toiminnot, jotka luovat vaikuttamisen ja vaikuttamisen edellytyksiä. Osallisuus vaikuttamisen prosesseissa kattaa maakunnan, kunnan ja palveluiden kehittämisen asiakaslähtöisesti ja omaehtoisen toiminnan tukemisen. Osallisuus paikallisesti kokoa yhteen ne keinot, joilla kehitetään paikallista toimintaa, tehdään asioita yhdessä ja luodaan merkityksiä yhteisöissä. Se on paikallista toimintaa, joka syntyy ja jatkuu yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja motivaation mukaan. (Isola, Koivisto, & Lyytikäinen 2018, 23.)

Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisten osallisuus voi muodostua pienistäkin asioista. Yhdelle osallisuus on sitä, että hiukset rullataan suihkun jälkeen, toiselle se on sitä, että voi päättää, mitä ottaa ruokajuomaksi, kolmannelle sitä, että voi osallistua omien voimavarojen mukaan viriketoimintaan. Kaikissa näissä toiminnoissa ollaan vuorovaikutuksessa ikäihmisen kanssa, hän tulee kuulluksi ja nähdyksi. Osallisuutta tulisi tukea ja edistää myös poikkeusaikana, jotta ikäihmiset voisivat elää mahdollisimman normaalia elämää. Etenkin erilaisia toiminnallisia hetkiä tulisi toteuttaa digilaitteita hyödyntämällä. Toimijuuden tukemisen edellytyksenä on työskentelyn tasavertaisuus jokainen osallistuja. myös työntekijä nähdään toimijana ja työtä tehdään yhdessä ja yhteisvastuullisesti. (Nivala & Ryytänen 2019).

2.4 Digitalisaatio ja uudet teknologiat tehostetussa palveluasumisessa

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi automatisaatiosta ja robotiikasta esittää vuoteen 2020 robotiikan ja automaation käytön huomattavaa lisäämistä kaikilla toimialoilla. Luonnoksessa todetaan myös, että Suomessa on merkittäviä haasteita kehittää robotiikkaa ja hyödyntää sitä, mutta myös vahvuuksia, joiden avulla onnistumisia tällä alueella voi syntyä nykyistä huomattavasti enemmän. Robotisaatio voi luoda aivan uusia mahdollisuuksia hyödynnettäväksi iäkkäiden henkilöiden asumisessa ja palveluissa. Iäkkäiden palveluissa automatiikkaa ja robotiikkaa voidaan käyttää osana asiakkaiden omahoitoa, omaishoitajien tukea sekä henkilöstön työtehtäviä ja hallinnollisia ja organisatorisia tehtäviä. Robotiikan, automatiikan ja uudenlaisen teknologian hyödyntämisen lähtökohtana tulee olla iäkkään henkilön itsemääräämisoikeuden ja omatoimisuuden tukeminen ja lisääminen, palvelun parantaminen ja henkilöstön työn kehittäminen ja vahvistaminen. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019, 26.)

Teknologia lisää mahdollisuuksia uudenlaiseen yhteydenpitoon iäkkään henkilön ja hänen lähipiirinsä kanssa sekä muiden hoitoa ja palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Asiakkaiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisäämiseksi sekä henkilöstön työajan uudelleen kohdentamiseksi tai korvaamiseksi hyödynnetään robotisaation mahdollisuuksia nykyistä laajemmin. Asiakkaiden hyvinvointia lisääviä teknologisia ratkaisuja ovat muun muassa sosiaalista toimintakykyä aktivoivat sovellukset, terapiarobotit, lääkemuistutusrannekkeet, videopuheluyhteydet, hyvinvointi-TV sekä monenlaiset arkielämää ja liikkumista helpottavat ratkaisut. Asiakkaiden turvallisuutta lisääviä teknologisia ratkaisuja ovat asiakkaiden turva- ja elintoimintojen monitorointilaitteet sekä liikkumisen havaitsevat anturit tai lattiat, jotka hälyttävät henkilökunnan tai omaiset paikalle tarvittaessa. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019, 27–28.)

Digitalisaatio ja uudet teknologiat luovat uudenlaisia mahdollisuuksia, että vaihtoehtoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä vaihtoehtoja palveluiden toteuttamiseen. Teknologian, tekoälyn ja robotiikan toimiviksi osoitettujen ratkaisujen hyödyntäminen voi parantaa iäkkäiden ihmisten hyvinvointia sekä tehostaa palvelujärjestelmän toimintaa. Teknologia voi myös auttaa ihmisiä elämään terveellisemmin, saamaan tukea sairautsiensa hoitoon sekä asumaan itsenäisesti ja turvallisesti kodeissaan. Myös perinteisten, kotona asumista, liikkumista ja toimintakykyä edistävien apuvälineiden, kuten rullaattorit, sähköpyörätuolit tai kuulokojeet, tekniikka kehitty edelleen tuoden apuvälineisiin uusia ominaisuuksia. Teknologian tarjoamat mahdollisuudet voivat antaa ammattilaisille uusia tapoja tarjota parempaa palvelua ja hoitoa sekä hyvin toimiessaan saattavat vapauttaa ammattilaisten aikaa ihmisten kohtaamiseen. Digitalisaation ja teknologian hyödyntämiseen liittyy kuitenkin käytettävyy-, osaamis- ja tietoturvakysymyksiä, etenkin iäkkäillä ihmisillä. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023, 30.)

Digitalisaatio ja uudet teknologiat vaikuttavat lähes kaikilla yhteiskunnan alueilla. Kansalaisilta odotetaan, jopa edellytetään, taitoa, halua ja kykyä käyttää sähköisiä palveluita. Siksi digituen jatkuva saataavuus onkin varmistettava kaikille, sillä erityisesti digikehityksestä kaukana oleva ikäihminen ei pärjää sähköisen asioinnin kokonaisuudessa itsenäisesti. Yhteiskunnassa onkin varmistettava se, että digitalisaatio ei syrjäytä. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023, 31.) Teknologia voi tukea palvelua tarvitsevien iäkkäiden asiakkaiden omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja yksityisyyttä. Sosiaalisen toiminnan lisäämiseen ja vahvistamiseen on jo tällä hetkellä käytössä erilaisia vuorovaikutus-, seura- ja terapiarobotteja. Yhteydenpito lääkäriin ja hoitohenkilökuntaan voidaan mahdollistaa videoyhteyksillä ilman varsinaista käyntiä eli voidaan tehdä niin sanot-

tuja etäkäyntejä. Etäyhteyksiä voidaan käyttää myös ryhmäohjaukseen ja ryhmäkeskusteluihin. Etäyhteydellä myös omaiset voivat osallistua iäkkään omaisensa hoitoon ja hoitokokouksiin. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023, 33.)

Iäkkäillä henkilöillä tietoturvan rooli korostuu erityisesti tietosuojan ja identiteetin hallinnan alueilla. Huono tietoturva altistaa tuon tiedon joutumisen väriin käsiin ja sen käyttämisen väriin tarkoituksiin. Digitaalisten palvelujen ja teknologioiden laajempi käyttöönottaminen vaatii työntekijöiden osaamisen vahvistamista, työtapojen muutosta ja työyhteisössä teknistä tukea. Myös teknologian soveltuvuus käyttäjälle on syytä aina varmistaa, jolloin työntekijän ammattitaito ja tietämys muun muassa muisti-sairauksien mukanaan tuomista rajoitteista on merkittävässä asemassa. Ikäihmisen toimintakykyä voidaan edistää jo ennalta opastamalla häntä esimerkiksi oman puhelimen eri ominaisuuksien käyttöön yhteydenpidossa ystäviin ja sukulaisiin tai ottamaan käyttöön kalenteri- ja muistutustoimintoja. Tutustuminen erilaisiin teknologisiin ratkaisuihin ennakolta voi myöhemmin helpottaa niiden käyttöönottoa arjessa. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023, 32.)

3 OPINÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten ikäihmisten osallisuus toteutuu tehostetussa palveluasumisessa sekä miten digitalisaatiota on hyödynnetty ikäihmisten osallisuuteen COVID-19-pandemia aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada vastauksia siihen, miten tehostetussa palveluasumisessa voidaan tulevaisuudessa hyödyntää ja kehittää digitalisaatiota ikäihmisten osallisuuteen.

Opinnäytetyön tutkimustehtäviksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1. Miten ikäihmisten osallisuus toteutuu tehostetussa palveluasumisessa?
 - 1.1. Miten osallisuus ymmärretään tehostetussa palveluasumisessa?
 - 1.2. Miten henkilökunnan näkökulmasta osallisuus toteutuu tehostetussa palveluasumisessa?

2. Miten ikäihmisten osallisuutta voidaan edistää tehostetussa palveluasumisessa?
 - 2.1. Mitkä tekijät vaikuttavat ikäihmisten osallisuuden edistämiseen tehostetussa palveluasumisessa?
 - 2.2. Miten henkilökunnan näkökulmasta osallisuutta edistetään tehostetussa palveluasumisessa?

4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT, AINEISTO JA EETTISYYS

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote, aineisto kerättiin Webropol-kyselyitä käyttäen. Kyselyt (LIITE 3) toteutettiin syksyllä 2021 tehostetun palveluasumisen yksiköihin lähi- ja sairaanhoitajille. Opinnäytetyön lähtökohtana oli saada tietoa, mitä osallisuus on tehostetussa palveluasumisessa sekä miten digitalisaatiota on hyödynnetty COVID-19-pandemian aikana. Kyselyn avulla saatiin selville, miten digitalisaatiota voitaisiin kehittää tehostetussa palveluasumisessa. Aineistoa säilytin käyttäjätunnuksien ja salasanojen takana. Aineiston käsittelin luotamuksellisesti niin, että vain minä näin tulokset ennen aineiston analysointia. Analysoinnin jälkeen poistin kyselyn sekä tulokset Webropol-ohjelmasta, näin ne eivät olleet kenenkään saatavissa.

Soiten alueella toimii 11 suomenkielistä tehostetun palveluasumisen yksikköä. Kysymykset laadin ja toteutin itsenäisesti. Webropol-kyselyt lähetin tehostetun palveluasumisen palvelualuejohtajille, jotka lähettivät kyselyn eteenpäin hoitohenkilökunnalle. Kyselyyn vastasi 21 työntekijää. Kysymykset koostuivat viidestä avoimesta sekä kahdesta monivalintakysymyksestä. Opinnäytetyön kyselyyn hoitohenkilöstö vastasi itsenäisesti. Asettelin kysymykset selkeästi ja helposti ymmärrettäviksi, jottei vastaajille jäisi tulkinnan varaa. Kysymykset olivat avoimia sekä monivalintakysymyksiä.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimusote

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän avulla pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti kohteen laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä (Jyväskylän yliopisto). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löydöksiin ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita, eikä siinä pyritä määrällisen tutkimuksen mukaisiin yleistyksiin. (Kananen 2017, 35.) Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Ajatellaan, että todellisuus on moninainen ja näin ollen tutkimuksessa on otettava huomioon, ettei todellisuutta voida pirstoa osiin mielivaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.)

Tuomen ja Sarajärven (2002, 87) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan niissä pyritään kuvaamaan tiettyä tapahtumaa tai ilmiötä ja ymmärtämään tiettyä toimintaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteena onkin, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkitavasta asiasta tai että heillä on kokemusta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen, ja sen tavoitteena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen

(Kananen 2017, 35). Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä voidaan käyttää sisällönanalyysia. Sitä voidaan pitää yksittäisenä metodina sekä väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysi kokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.) Sisällönanalyysi on tekstin analyysia, jonka tarkoituksena on löytää aineistossa esiintyviä merkityksiä yleisessä ja tiiviissä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen, jossa analysoitava aineisto pelkistetään niin, että siitä poistetaan kaikki epäoleellinen tieto. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimuskysymykset. Aineisto pelkistetään litteroimalla tutkimuskysymyksille olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–111.) Toinen vaihe on aineiston klusterointi eli ryhmittely. Aineiston klusteroinnissa koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Kolmantena vaiheena on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto sekä muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 112, 114.)

Aineiston analysoinnin toteutin käyttämällä sisällönanalyysia. Ensimmäisessä vaiheessa redusoin eli pelkistin kyselyn kaikki avoimet kysymykset. Kävin läpi avoimet kysymykset ja poistin kaiken epäoleellisen tiedon. Redusoinnin jälkeen keräsin vastaukset, jotta saisin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin tarkat vastaukset. Redusoinnin jälkeen klusteroin eli ryhmittelin aineiston erilliselle Word-tiedostolle, jotta sain samaa tarkoittavat sanat yhdistettyä yhteisiin käsitteisiin. Aineiston sisällönanalyysin toteutin Tuomen ja Sarajärven (2002, 112, 114) kuvaamalla tavalla.

4.2 Opinnäytetyön aineistonhankintamenetelmä

Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, kysely, havainnointi sekä dokumentteihin perustuva tieto. Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä tutkittavan ongelman sekä tutkimusresurssien mukaan. Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä käytetään, jotta saadaan tutkittavien henkilöiden ajatukset ja ääni julki. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73.)

Aineistonkeruumenetelmänä kysely on yleisesti käytetty ja tehokas, sillä tarkoitetaan usein määrällisen tiedon keräämistä (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017, 87). Aineistonkeruumenetelmänä kyselytutkimusta pidetään pinnallisena, koska tietoa saadaan vain pintaraapaisun verran (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73–75.) Kyselyyn voidaan vastata joko valvotussa tilanteessa tai itsenäisesti.

4.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Reliaabelius tarkoittaa tutkimustulosten ja väitteiden luotettavuutta. Johtuuko tutkimustulos vain sattumasta vai kyetäänkö tulokset riippumattomasti toistamaan? Luotettava tutkimus on tehty siten, että se alkuperäisen tutkimuksen edellytyksin toistettuna antaa saman tuloksen. (Hiltunen 2009.) Tein opinnäytetyöni Suomessa olevien poikkeusolojen aikana. Reliaabelius opinnäytetyössäni tarkoittaa, että olen käsitellyt kyselyn vastaukset rehellisesti sekä puolueettomasti. Luotettavuuteen vaikuttaa myös pieneksi jäänyt vastausprosentti.

Validiteetti tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä. Se ilmaisee, miten hyvin tutkimuksessa käytetty mittaus- ja tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä tutkittavan ilmiön ominaisuutta, mitä on tarkoituskin mitata. Mittaako tutkimus sitä, mitä sen avulla on tarkoitus selvittää? (Hiltunen 2009.) Validius näkyy opinnäytetyössäni kysymysten asettelussa. Kysymysten avulla haen vastauksia tutkittavaan ilmiöön. Kysymykset olen asettanut selkeään ja ymmärrettävään muotoon niin, ettei vastaajalle jää tulkinnan varaa.

Opinnäytetyössä luotettavuuteen vaikuttaa se, etten ole aikaisemmin tehnyt tutkimustyötä enkä opinnäytetyötä. Luotettavuuteen vaikuttaa myös oma työhistoria tehostetussa palveluasumisessa. Minulla on ymmärrys siitä, miten osallisuus toteutuu tehostetussa palveluasumisessa. Opinnäytetyötä tehdessäni olen pyrkinyt ajattelemaan aihetta tutkimuksen näkökulmasta, enkä henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Opinnäytetyön luotettavuutta lisätäkseni olen lisännyt suoria lainauksia kyselyyn vastanneiden vastauksista.

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimuksissa käytetään eettisesti kestäviä tutkimusmenetelmiä, joilla tarkoitetaan aineistonkeruu-, analyysi- ja arviointimenetelmiä (Kananen 2017). Eettisyys näkyy opinnäytetyössä niin, että kyselyyn vastattiin anonyymisti, eikä myöskään palveluyksikön nimi tule vastauksista tietoon. Saatekirjeessäni (LIITE 2) kerroin, mihin tarkoitukseen saatuja vastauksia tullaan käyttämään, ja kyselyn vastaukset tulen hävittämään analyysivaiheen jälkeen. Kerroin saatekirjeessä myös, että kyselyyn vastataan anonyymisti, eikä vastaajan nimi tai yksikön nimi tule tietoon.

5 KYSELYN TULOKSET

Tehostetun palveluasumisen suomenkielisiä yksiköitä Soiten alueella on 11. Hoitohenkilökuntaa yksiköissä on noin 400. Kyselyyn vastanneiden kokonaismäärä oli 21. Kyselyn avulla selvitettiin, mitä ikäihmisen osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa sekä digitalisaation käyttö COVID-19-pandemia-aikana.

5.1 Ikäihmisen osallisuus tehostetussa palveluasumisessa

Kysymyksessä yksi selvitettiin, mitä ikäihmisen osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa. Tarkoituksena oli selvittää hoitohenkilöstön kokemuksia ja näkökulmaa kysymykseen. Hoitohenkilöstön näkökulmasta ikäihmisen osallisuus tehostetussa palveluasumisessa tarkoittaa sitä, että ikäihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa ja olla mukana omaa hoitoa koskevissa päätöksissä. Tehostetussa palveluasumisessa osallisuus näkyy siten, että asukkaat saavat kokea ja olla osa yhteisöä ja voivat vaikuttaa päivän askareisiin. Hoitohenkilöstön näkökulmasta osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa myös sitä, että ikäihmisellä on itsemääräämisoikeus, heidän toiveitaan kuullaan ja mahdollistetaan heille hyvä elämä.

Ensimmäiseen kysymykseen saadut vastaukset on koottu sisällönanalyysitaulukossa (TAULUKKO 1). Alkuperäiset ilmaukset ovat allekkain omassa lokerossa. Seuraavaksi olen jakanut ilmaukset kahteen eri alaluokkaan ”Oman näköinen elämä” sekä ”Itsemääräämisoikeus ja vaikuttamisen mahdollisuus”. Ala-luokassa olevat sanat ”Oman näköinen elämä” olen jakanut yläluokkaan ”Itsemääräämisoikeus sekä vaikuttamisen mahdollisuus”, koska ne ovat yhdistävänä tekijänä alaluokassa oleville sanoille. Pääluokan käsite ”Osallisuus tehostetussa palveluasumisessa Soiten alueella”. Itsemääräämisoikeus sekä vaikuttamisen mahdollisuus ovat osa kokonaisvaltaista osallisuutta.

TAULUKKO 1. Analyysiprosessi osallisuudesta tehostetussa palveluasumisessa

Alkuperäiset ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
”Ikäihmisen osallisuus palveluasumisessa tarkoittaa sitä,	Oman näköinen elämä	Itsemääräämisoikeus, vaikuttamisen mahdollisuus, päätöksenteko	Osallisuus tehostetussa palveluasumisessa Soiten alueella

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

että ikäihmisellä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa ja olla mukana omaa hoitoa koskevis- sa päätöksissä. Osallisuus nä- kyy palveluasumisessa siten, et- tä asukkaat saavat kokea ja olla osa yhteisöä ja voivat vaikuttaa päivän askareisiin. Asiakasläh- töinen työskentely”.			
”Ikäihmisiä pyritään ottamaan mukaan oman hoitonsa suunnit- teluun. Heidän toiveitaan pyri- tään kuulemaan ja tuetaan oma- toimisuuteen”.			
”Osallistumista yhteisiin hetkiin, sosiaaliset kontaktit. Itsemäärää- misoikeus tukee iäkkäiden hyvin- vointia ja toimintakykyä kaikissa elämänvaiheissa. Mahdollisuutta hyvään elämään”.			

5.2 Ikäihmisen osallisuuden tukeminen

Kysymyksessä kaksi selvitettiin, miten ikäihmisten osallisuutta tuetaan tehostetussa palveluasumi-
sessa. Tarkoituksena oli selvittää, miten osallisuutta tuetaan tehostetussa palveluasumisessa hoitohen-
kilöstön näkökulmasta. Hoitohenkilöstön näkökulmasta osallisuutta tuetaan kuuntelemalla ikäihmisten
toiveita ja toteutetaan niitä mahdollisuuksien mukaan. Ei sivuuteta vanhuksen omia ajatuksia ja mieli-
piteitä. Mahdollistetaan osallistuminen virikkeisiin. Hoitohenkilöstön näkökulmasta osallisuutta tue-
taan myös mahdollistamalla pääsy osallistumaan ja vaikuttamaan omaa hoitoa koskeviin päätöksiin.
Kysytään ja kuullaan ikäihmisen mielipide kaikessa häntä koskevissa asioissa, vaikka toimintakyky
olisi alentunut. Ikäihmisten osallisuutta tuetaan hoitohenkilöstön näkökulmasta myös niin, että heidät
kohdataan yksilöinä ja kohdataan ikäihmiset tasavertaisina ja tasa-arvoisina.

Toiseen kysymykseen saadut vastaukset on koottu sisällönanalyysitaulukossa (TAULUKKO 2). Alku-
peräiset ilmaukset ovat allekkain omassa lokerossa. Seuraavaksi olen jakanut ilmaukset kahteen eri

alaluokkaan: ”Mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen sekä yksilöllinen, tasavertainen ja tasa-arvoinen kohtaaminen” sekä ”Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen”. Alaluokassa olevat sanat ”Mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen sekä yksilöllinen, tasavertainen ja tasa-arvoinen kohtaaminen” olen jakanut yläluokkaan ”Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen”. Ne ovat yhdistävinä tekijöinä alaluokassa oleville sanoille. Pääluokan käsite ”Osallisuuden tukeminen tehostetussa palveluasumisessa”. Tehostetussa palveluasumisessa osallisuus koostuu pienistä asioista. Ikäihminen tuntee olonsa merkitykselliseksi, kun hän kokee tulleensa kuulluksi ja nähdyksi. Osallisuus lisää ikäihmisen elämänlaatua ja hyvinvointia.

TAULUKKO 2. Analyysiprosessi osallisuuden tukeminen tehostetussa palveluasumisessa

Alkuperäiset ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
”Kuunnellaan toiveita ja toteutetaan niitä mahdollisuuksien mukaan. Ei sivuuteta vanhuksen omia ajatuksia, jäädään kuuntelemaan, vaikka hetkeksi-kin aikaa. Oikeus osallistua lääkärinkierrolle ja kertoa mielipiteensä”.	Mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen sekä yksilöllinen, tasavertainen ja tasa-arvoinen kohtaaminen.	Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen	Osallisuuden tukeminen tehostetussa palveluasumisessa
”Hoitajan eettisiin ohjeisiinkin kuuluu, että asukkaan mielipide kysytään ja kuullaan kaikessa häntä koskevissa asioissa. Vaikka hän ei kykene siihen vastaamaan”.			
”Ikäihmiset kohdataan yksilöinä, joilla on omat tarpeensa, tapansa ja halunsa. Kohdataan ikäihmiset tasavertaisina ja tasa-arvoisina. Annetaan ikäihmisille mahdollisuus vaikuttaa ja ilmaista itseään. Huomioidaan itsemääräämisoikeus”.			

5.2 Toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla

Kysymyksessä kolme selvitettiin, miten ikäihmisen toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan osallisuuden avulla. Tarkoituksena oli selvittää, miten ikäihmisten toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan osallisuuden avulla. Hoitohenkilökunnan näkökulmasta ikäihmisen toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan kuntouttavan työtteen avulla. Hoitohenkilöstön näkökulman mukaan ikäihmisen toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan antamalla mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin ja heidän mielipiteiden kuunteleminen. Toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan osallisuuden avulla hoitohenkilöstön näkökulmasta pitämällä arki mahdollisimman normaalina ja virikkeellisenä. Ikäihmisten toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan osallisuuden avulla niin, että he saisivat elää mahdollisimman hyvää elämää tutussa ja turvallisessa ympäristössä.

Kolmanteen kysymykseen saadut vastaukset on koottu sisällönanalyysitaulukossa (TAULUKKO 3). Alkuperäiset ilmaukset ovat allekkain omassa lokerossa. Seuraavaksi olen jakanut ilmaukset kahteen eri alaluokkaan: ”Ikäihmisen toimintakyky ja voimavarat sekä kuntouttava työote” sekä ”Vaikuttamisen mahdollisuus omiin asioihin ja mielipiteiden kuuleminen”. Alaluokassa olevat sanat ”Ikäihmisen toimintakyky ja voimavarat sekä kuntouttava työote” ja ”Vaikuttamisen mahdollisuus omiin asioihin ja mielipiteiden kuuleminen” ovat yhdistävinä tekijöinä alaluokassa oleville sanoille. Pääluokan käsite Toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla” tehostetussa palveluasumisessa. Osallisuus vaikuttaa ikäihmisen hyvinvointiin sekä elämänlaatuun. Hyvinvointiin ja elämänlaatuun taas vaikuttaa ikäihmisen toimintakyky sekä voimavarat.

TAULUKKO 3. Analyysiprosessi toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla

Alkuperäiset ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
”Pelkästään se, että kuunnellaan mitä asukas sanoo, tukee hänen toimintakykyään ja antaa voimavaroja. Se, että on hyvällä mielellä vaikuttaa kaikkeen muuhunkin toimintaan (fyysisen hyvinvointiin ja sosiaaliseen osallistumiseen). Ei tehdä	Ikäihmisen toimintakyky ja voimavarat sekä kuntouttava työote	Vaikuttamisen mahdollisuus omiin asioihin ja mielipiteiden kuuleminen	Toimintakyvyn ja voimavarojen tukeminen osallisuuden avulla

(jatkuu)

TAULUKKO 3. (jatkuu)

puolesta, kannustetaan teke- mään itse sen, mihin kyke- nee. Kuntouttava työote on osa tätä”.			
”Pidetään arki mahdollisimman normaalina ja virikkeellisenä. Kuntouttavassa työotteessa asu- kas tekee mitä pystyy ja kykenee, henkilökunta auttaa sitten lop- puun. Annetaan mahdollisuuksia”.			
”Heille annetaan aina mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa. Jos olisi mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa kan- taa itseään koskeviin asioihin niin se luonnollisesti otettaisiin huomi- oon. Pyrimme siihen, että he saisi- vat elää mahdollisimman hyvää e- lämää tutussa ja turvallisessa ym- päristössä”.			

5.3 Osallisuuden edistäminen

Kysymyksessä neljä selvitettiin, miten ikäihmisten osallisuutta edistetään tehostetussa palveluasumi-
sessa. Tarkoituksena oli selvittää, miten ikäihmisten osallisuutta edistetään tehostetussa palveluasumi-
sessa. Hoitohenkilöstön näkökulmasta osallisuutta voidaan edistää niin, että omaiset otetaan mukaan
osaksi hoitoa. Hoitohenkilöstön näkökulmasta osallisuutta voitaisiin edistää ottamalla ikäihminen itse
ja omainen mukaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen, ottamalla ikäihminen mukaan pieniin
askareisiin muun muassa kaappien täyttämiseen, ruokakärryjen viemiseen ja kukkien kasteluun. Hoito-
henkilöstön näkökulmasta osallisuutta edistetään tehostetussa palveluasumisessa pitämällä huoli koko-
naisvaltaisesta hyvinvoinnista. Tärkeimpänä hoidon lähtökohtana hoitohenkilöstö pitää ikäihmisen it-
semääräämisoikeutta ja, että ikäihmiset kohdataan yksilöinä, samanarvoisina ja tärkeinä.

Neljänteen kysymykseen saadut vastaukset on koottu sisällönanalyysitaulukossa (TAULUKKO 4). Al-
kuperäiset ilmaukset ovat allekkain omassa lokerossa. Seuraavaksi olen jakanut ilmaukset kahteen eri
alaluokkaan: ”Omaiset mukaan osaksi hoitoa, omainen paras asiantuntija ikäihmisen elämässä” sekä
”Ikäihminen ja omainen osallistetaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen”. Ne ovat yhdistä-
vinä tekijöinä alaluokassa oleville sanoille. Pääluokan käsite ”Osallisuuden edistäminen tehostetussa

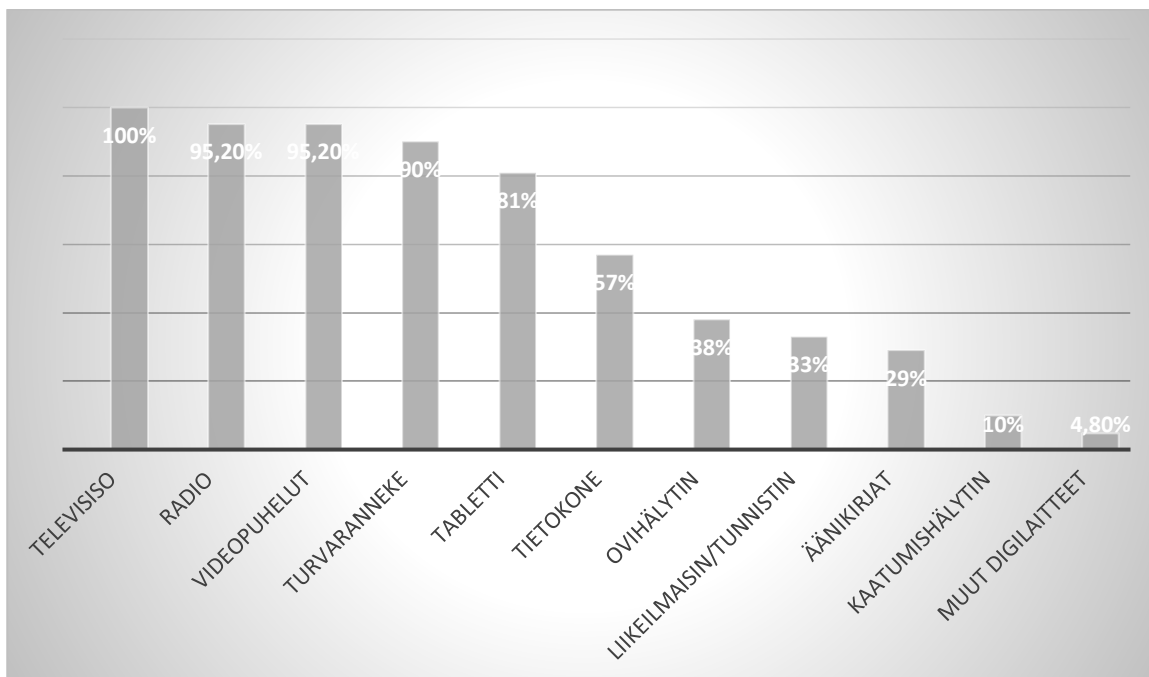
palveluasumisessa Soiten alueella”. Tehostetussa palveluasumisessa jokaiselle asukkaalle tehdään hoito- ja kuntoutussuunnitelma. Ikäihmisellä sekä omaisella on oikeus osallistua tämän laadintaan. Ikäihmisen itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan, kun hän saa sanoa oman mielipiteensä ja hän tulee kuulluksi ja nähdyksi.

TAULUKKO 4. Osallisuuden edistäminen tehostetussa palveluasumisessa

Alkuperäiset ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
”Ottamalla omaiset mukaa osaksi hoitoa, huomioidaan omaisten toiveita ja kuunnellaan heitä. Omaisilla on paljon tietoa hoidettavista, jota muilla ei ole ja sitä kautta saadaan tieto mm. mielenkiinnon kohteista ja asioista, jotka ovat/ovat olleet vanhukselle tärkeitä. Ottamalla mukaan pieniin askareisiin, mm kaappien täyttämiseen, ruokakärryjen viemiseen, kukkien kasteluun, vaikka se ei asian tekemistä nopeuttaisikaan”	Omaiset mukaan osaksi hoitoa, omaisen paras asiantuntija ikäihmisen elämässä	Ikäihminen ja omainen osallistetaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatimiseen	Osallisuuden edistäminen tehostetussa palveluasumisessa
”Huomioimalla mahdollisten läheisten kertomat asiat. Esim. mistä asukas on tykännyt ja mitä tykkää tehdä. Mahdollistetaan korona aikana puhelut sekä videopuhelut läheisille ja pidetään huoli kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista”.			
”Tärkeimpiä hoidon lähtökohtia on itsemääräämisoikeus. Kohdataan vanukset yksilöinä mutta silti samanarvoisina ja tärkeinä. Kaksi kertaa vuodessa tehdään hoito- ja kuntoutussuunnitelma, jonka tekoon ikäihminen itse tai lähiomainen voi osallistua”.			

5.4 Käytössä olevat digilaitteet

Kysymyksessä viisi selvitettiin, mitä digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä COVID-19-pandemian aikana. Tulokset digilaitteiden käytöstä on esitetty prosentuaalisesti. Kuviossa 1 on esitetty, mitä digilaitetta tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä (KUVIO 1). Digilaitteista eniten on ollut käytössä televisio 100 %, toiseksi eniten on käytetty radiota ja videopuheluita 95,2 %, turvaranneke on ollut käytössä 90 %:lla tehostetun palveluasumisen yksiköistä. Digilaitteista tablettia on käytetty tehostetussa palveluasumisessa 81 %, tietokonetta 57 %, ovihälytintä 38 %, liikeilmaisinta tai -tunnistinta 33 %, äänikirjoja 29 % ja kaatumishälytintä 10 %. Virtuaalilaitteita sekä muita digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa on ollut käytössä 4,8 %, mutta vastauksista ei käy ilmi, mitä virtuaalilaitteita tai muita digilaitteita on ollut käytössä.

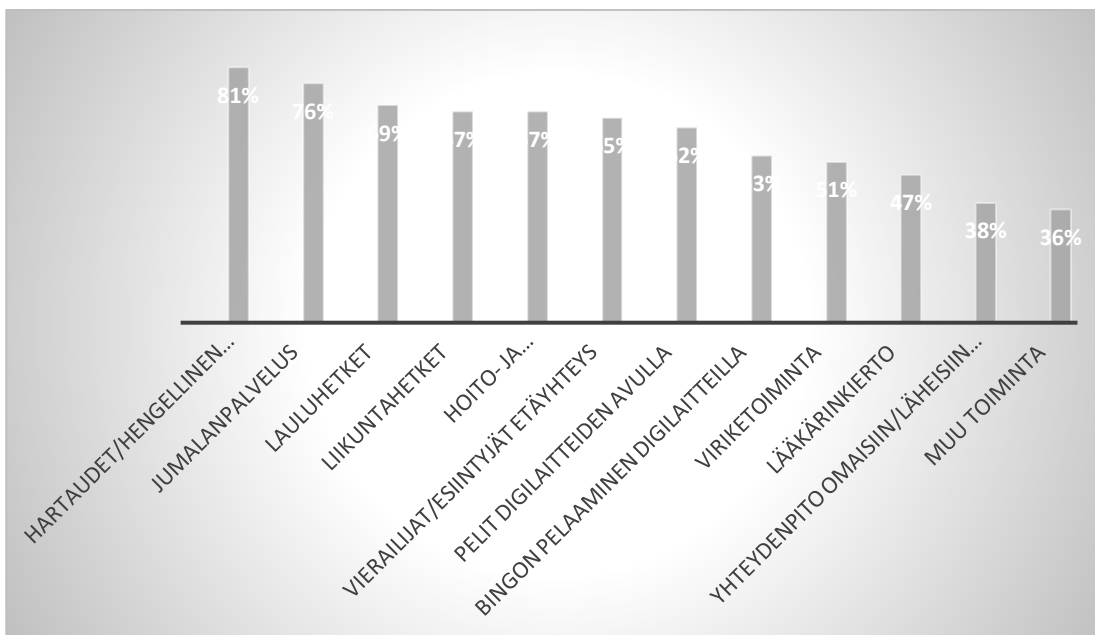


KUVIO 1. Käytössä olevat digilaitteet tehostetussa palveluasumisessa

5.5 Digilaitteiden käyttö

Kysymyksessä kuusi selvitettiin, millaiseen toimintaan ikäihmiset ovat digilaitteita käyttäneet. Vastaukset tähän kysymykseen on esitetty prosentuaalisesti, mihin toimintaan digilaitteita on käytetty, on

esitetty prosentuaalisesti. Kuviossa 2 on esitetty, mihin ikäihmiset ovat digilaitteita käyttäneet (KUVIO 2). Eniten digilaitteita on käytetty hengelliseen toimintaan ja hartauksiin 81 %, jumalanpalvelusten seuraamiseen 76 %, lauluhetkiin 69 % sekä liikuntahetkiin 67 %. Ikäihmiset ovat käyttäneet digilaitteita hoito- ja kuntoutussuunnitelman tekemiseen yhdessä hoitohenkilökunnan kanssa 67 %, vierailijoiden tai esiintyjien etäyhteyksiin 65 %, peleihin 62 %, bingon pelaamiseen 53 %, viriketoimintaan 51 %, lääkärin kiertoihin 47 %, omaisten/läheisten yhteydenpitoon 38 % sekä muuhun toimintaan 36 %. Vastauksista ei selviä, mitä muu toiminta on ollut.



KUVIO 2. Digilaitteiden käyttö

5.6 Digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa

Kysymyksessä seitsemän selvitettiin, miten digilaitteiden käyttöä voitaisiin jatkossa hyödyntää ja kehittää tehostetussa palveluasumisessa. Tarkoituksena oli selvittää, miten digilaitteita voitaisiin hyödyntää ja kehittää jatkossa. Hoitohenkilöstön näkökulmasta digilaitteita saisi olla enemmän käytössä ja jo olemassa olevia digilaitteita tulisi hyödyntää enemmän. Kiinnostusta olisi käyttää enemmän digilaitteita ja kehittää niiden käyttöä, jos hoitohenkilöstön aikaresurssit sen sallisivat. Hoitohenkilöstön näkökulmasta digilaitteiden käytössä hoitohenkilöstöä tulisi ohjeistaa ja kouluttaa digilaitteiden eri käyttömahdollisuuksiin.

Seitsemänten kysymykseen saadut vastaukset on koottu sisällönanalyysitaulukossa (TAULUKKO 5). Alkuperäiset ilmaukset ovat allekkain. Seuraavaksi olen jakanut ilmaukset kahteen eri alaluokkaan: ”Digilaitteita enempi käytössä” sekä ”Digilaitteiden hyödyntäminen hoitotyössä”. Ne ovat yhdistävinä tekijöinä alaluokassa oleville sanoille. Pääluokan käsite, ”Digilaitteiden hyödyntäminen ja kehittäminen tehostetussa palveluasumisessa Soiten alueella”. Digitalisaatiota tullaan käyttämään yhä enenevässä määrin ikäihmistien palveluissa. Tehostetussa palveluasumisessa osallisuutta voidaan edistää ja vahvistaa niin, että ikäihminen voi olla esimerkiksi lääkärintierroilla mukana etäyhteyksillä. Tällöin ikäihminen on vaikuttamassa myös päätöksentekoon häntä koskevilla asioilla.

TAULUKKO 5. Analyysiprosessi digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa

Alkuperäiset ilmaukset	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
”Enemmän käyttöön mm. tabletteja, joissa olisi esim. tuttuja pelejä ikäihmisille. Jos muisti toimii, tämä olisi jopa hyvää sorminäppäryyttä ja käden-silmän yhteistyötä parantavaa toimintaa. Älytelevision hyödyntäminen mm. vanhojen tuttuohjelmien ja musiikin laittaminen niihin. Jos olisi iso tila, mihin laittaa televisioruutu niin voisi hyödyntää enemmän esiintyjien kanssa, esim. kouluryhmät, harrasteryhmien etä-esiintyminen”.	Digilaitteita enemmän käyttöön, hoitohenkilöstön aikaresurssit, henkilökunnan ohjeistus ja koulutus digilaitteiden eri käyttömahdollisuuksista	Digilaitteiden käyttö hoitotyössä	Digilaitteiden käyttö ja kehittäminen tehostetussa palveluasumisessa
”Tässä olisi paljon mahdollisuuksia kehittää tätä toimintaa, mutta hoitajien aikaresurssit eivät riitä tähän, vaikka joillakin olisi kovasti kiinnostusta tähän”.			
”Hoitajat mahdollistavat asukkailla mahdollisimman monipuolisesti virikkeitä myös niiden avulla”.			

(jatkuu)

TAULUKKO 5. (jatkuu)

<p>”Hyödynnetään olemassa olevia laitteita mahdollisimman paljon. uusitaan laitteita ja seurataan kehitystä”.</p> <p>”Niitä pitäisi saada enemmän käyttöön, eli laitteita enemmän, jotka soveltuisivat vanhuskäyttöön”.</p>			
<p>” Ohjeistaa ja kouluttaa henkilökuntaa eri mahdollisuuksiin”.</p>			

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mitä osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa sekä mitä digilaitteita on ollut käytössä tehostetussa palveluasumisessa ja mihin toimintaan digilaitteita on käytetty COVID-19-pandemian aikana. Tässä luvussa käyn läpi keskeisempiä opinnäytetyöni tuloksia.

6.1 Osallisuus tehostetussa palveluasumisessa

Perusolemukseltaan ihminen on samanlainen kaikenikäisenä ja kaikkialla. Ihminen haluaa tulla kuuluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi, tällöin ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Tehostetussa palveluasumisessa ikäihminen saa asua tutussa ympäristössä, jossa hän on osa yhteisöä ja joka luo turvallisuuden tunteen ikäihmiselle. Ikäihmisen ja hoitohenkilökunnan välinen luottamuksellinen vuorovaikutussuhde lisää ikäihmisen turvallisuutta. Ikäihminen voi luottaa, että hän tulee kuuluksi ja nähdyksi ja että hänestä huolehditaan. Ikäihmisten osallisuudella tarkoitetaan mahdollisuutta olla vaikuttamassa yhteisön jäsenenä ja kansalaisena yhteisön toimintaan ja palvelujen kehittämiseen. Ikäihmisten osallisuus merkitsee osallistumista omien palvelujen suunnitteluun, omien asioiden käsittelyyn sekä palvelujen laadun arviointiin myös silloin, kun toimintakyky on heikentynyt. Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisellä on oikeus olla vaikuttamassa itseään koskevaan päätöksentekoon. Heillä on oikeus saada tietoa itseä koskevista asioista ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja päätöksentekoon.

”Ikäihmisen osallisuus tehostetussa palveluasumisessa tarkoittaa sitä, että ikäihmisellä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa ja olla mukana omaa hoitoa koskevissa päätöksissä. osallisuus näkyy tehostetussa palveluasumisessa siten, että asukkaat saavat kokea ja olla osa yhteisöä ja esimerkiksi voivat vaikuttaa päivän askareisiin”.

”Osallisuus tehostetussa palveluasumisessa tarkoittaa ikäihmisen mahdollisuutta vaikuttaa arkeensa, jotta on mahdollista viettää oman näköistä vanhuutta myös tehostetussa palveluasumisessa”.

Ikäihmisen kuuleminen vahvistaa luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Kun ikäihminen ei kykene itse ilmaisemaan omia mielipiteitään, toiveitaan tai tottumuksiaan, on omaisten rooli ikäihmisen hoidossa suuressa merkityksessä. Omaiset ovat parhaita asiantuntijoita ikäihmisen elämässä, ja heiltä

saadaan arvokasta tietoa ikäihmisen tottumuksista ja toiveista. Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisellä ja omaisella on oikeus olla mukana laatimassa hoito- ja kuntoutussuunnitelmaa yhdessä hoitohenkilökunnan kanssa. Tällöin ikäihmisellä on mahdollisuus olla vaikuttamassa häntä koskeviin asioihin sekä tuoda oma mielipide hoidon ja hoivan tarpeeseen. Osallisuudella on vaikutus ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisellä on oikeus vaikuttaa omaa terveyttä ja hyvinvointia määrittäviin tekijöihin. Osallisuuden tavoite on keino edistää tasa-arvoa ja yhteenkuuluvuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä.

”Kuunnellaan toiveita ja toteutetaan niitä mahdollisuuksien mukaan. Ei sivuteta vanhuksen omia ajatuksia. Jäädään kuuntelemaan, vaikka hetkeksikin aikaa. Oikeus osallistua lääkärintierolle ja kertoa mielipiteensä”.

”Ikäihmiset kohdataan yksilöinä, joilla on omat tarpeensa, tapansa ja halunsa. Kohdataan ikäihmiset tasavertaisina ja tasa-arvoisina. Annetaan ikäihmisille mahdollisuus vaikuttaa ja ilmaista itseään. Huomioidaan itsemääräämisoikeus, vaikka ikäihmisellä on vaikeuksia ilmaista itseään”.

Sosiaaliset suhteet ja verkostot ovat osa osallisuutta, sillä ne parantavat ikäihmisen elämänlaatua ja vähentävät syrjäytymisen riskiä. Ikäihmisen lähiympäristö luo mahdollisuuden toimia aktiivisesti yhteisössä, ja sitä kautta ikäihminen tulee kuulluksi ja hyväksytyksi (Ikäinstituutti 2016). Vaikka ikäihmisen toimintakyky olisi heikentynyt, voidaan hänelle mahdollistaa sosiaaliset suhteet. Ikäihminen, jonka toimintakyky on heikentynyt, voidaan tuoda yhteisöön vuoteella. Näin heikkokuntoiselle ikäihmiselle luodaan sosiaaliset suhteet ja samanlaiset vaikuttamisen mahdollisuudet kuin muillekin yhteisön jäsenille.

6.2 Digilaitteiden käyttö tehostetussa palveluasumisessa

Digitalisaation käyttö lisääntyy kaikilla toimialoilla yhä enenevässä määrin, niin myös tehostetussa palveluasumisessa. COVID-19-pandemia aikana tehostetussa palveluasumisessa on jo saatu kosketuspintaa digilaitteiden käytöstä. COVID-19-pandemian aikana tehostetussa palveluasumisessa on jouduttu rajoittamaan esimerkiksi vierailuja. Tällöin ikäihmiset ovat käyttäneet digilaitteita voidakseen olla yhteydessä omaisiin ja läheisiin. Myös lääkärintierrot on järjestetty etäyhteyksillä. Digitalisaation avulla luodaan uusia mahdollisuuksia hyödynnettäväksi iäkkäiden henkilöiden asumisessa ja palveluissa.

Digitalisaatio lisää mahdollisuuksia uudenlaiseen yhteydenpitoon iäkkään henkilön ja hänen lähipiirinsä kanssa sekä muiden hoitoa ja palveluja tarjoavien tahojen kanssa. Ikäihmisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisäämiseksi hyödynnetään digitalisaation mahdollisuuksia nykyistä laajemmin. Digitalisaation avulla ikäihmiselle luodaan turvallinen asuinympäristö. Tehostetussa palveluasumisessa on käytössä ikäihmisillä turvarannekkeet, joiden avulla he saavat apua hoitajilta. Yöaikaan turvallisuutta luovat liikehälyttimet sekä kaatumishälyttimet. Myös liikkumista ja toimintakykyä edistävät apuvälineet luovat ikäihmisille turvallisuutta tehostetussa palveluasumisessa. Turvallisuus vaikuttaa osallisuuden kokemukseen niin, että ikäihminen voi elää aktiivista elämää mahdollisimman pitkään tutussa ja turvallisessa ympäristössä (Ikäinstituutti 2016).

”Hyödynnetään olemassa olevia laitteita mahdollisimman paljon. Uusitaan laitteita ja seurataan kehitystä”.

”Kaatumishälytintä tai lattialla olevaa hälytintä olisi käytännöllisiä, jos asukas lähtee liikkeelle esimerkiksi yöaikaan. Omaisten kanssa yhteydenpitoa voisi olla enemmän digilaitteita hyödyntäen”.

Digitalisaation hyödyntämisen lähtökohdaksi tulee olla iäkkään henkilön itsemääräämisoikeuden ja omatoimisuuden tukeminen ja lisääminen, palvelun parantaminen ja henkilöstön työn kehittäminen ja vahvistaminen. Digitalisaation hyödyntämiseen liittyy käytettävyyden-, osaamisen- ja tietoturvakysymyksiä, etenkin iäkkäillä ihmisillä. Digituen jatkuva saatavuus onkin varmistettava kaikille, sillä erityisesti digikehityksestä kaukana oleva ikäihminen ei pärjää sähköisen asioinnin kokonaisuudessa itsenäisesti. Yhteiskunnassa onkin varmistettava se, että digitalisaatio ei syrjäytä. Digitalisaation laajempi käyttöönotto vaatii työntekijöiden osaamisen vahvistamista, työtapojen muutosta ja työyhteisössä teknistä tukea. Myös teknologian soveltuvuus käyttäjälle on syytä aina varmistaa, jolloin työntekijän ammattitaito ja tietämys muun muassa muistisairauksien mukanaan tuomista rajoitteista on merkittävässä asemassa. Ikäihmisen toimintakykyä voidaan edistää jo ennalta opastamalla häntä esimerkiksi oman puhelimen eri ominaisuuksien käyttöön yhteydenpidossa ystäviin ja sukulaisiin.

Digitalisaation hyödyntäminen ja kehittäminen koetaan haasteelliseksi tehostetussa palveluasumisessa. Vaikka mielenkiintoa olisi hyödyntää ja kehittää digitalisaatiota, eivät hoitohenkilöstön aikaresurssit riitä tähän. Hoitohenkilöstön mukaan kaikki aika menee perushoitoon. Jo olemassa olevia digilaitteita tulisi hyödyntää enemmän ja uusia laitteita tulisi hankkia, jos siihen on tarvetta, sekä seurata kehitystä. Hoitohenkilöstö tarvitsisi ohjausta ja koulutusta digilaitteiden eri mahdollisuuksien hyödyntämisestä ja

niiden kehittämisestä. Oma näkökulmani sekä johtopäätös vastausten perusteella on, että digitalisatiota ei olla hyödynnetty tehostetussa palveluasumisessa siinä määrin kuin olisi voitu ikäihmisten osallisuuteen. Näkemykseni on, että tehostetussa palveluasumisessa ymmärretään, mitä ikäihmisen osallisuus on, mutta kaikilta osin se ei kuitenkaan toteudu.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön prosessin aloitin keväällä 2021. Opinnäytetyön aihetta ja kohderyhmää miettiessäni tulin hyvin nopeasti päätökseen, että aihe koskisi ikäihmisiin liittyviä asioita. Olin yhteydessä työntilaa-jaan keväällä 2021. Aiheen opinnäytetyölleni sain työntilaaajalta. Kyselyt toteutettiin syksyllä 2021, minkä jälkeen analysoin vastaukset sekä poistin ne oikeaoppisesti. Keväällä 2022 aloitin opinnäytetyön kirjoittamisen. Oma pitkä työkokemus tehostetussa palveluasumisessa oli osaltaan vaikuttamassa päätökseeni tehdä opinnäytetyö tehostettuun palveluasumiseen. Koen, että opinnäytetyötä tehdessäni olen ajatellut aihetta tutkimuksen näkökulmasta, enkä henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Opinnäytetyön kirjoittaminen ja sen vaiheet ovat olleet opettavaisia, vaikkakin aika ajoitin haastavia. Koen, että olen opinnäytetyötä kirjoittaessani kasvanut kohti sosionomin ammattia.

COVID-19-pandemia saapui Suomeen alkuvuodesta 2020. Keski-pohjanmaan pandemia saavutti maaliskuussa 2020. Pandemia vaikutti kaikkiin suomalaisiin, niin myös tehostetussa palveluasumisessa asuviin ikäihmisiin. Pandemiasta johtuvien rajoitusten myötä ikäihmisten viriketoimintaa supistettiin, esiintyjät eivät voineet tulla palvelutaloihin ja omaisten vierailuja rajoitettiin. Vierailukiello astui voimaan maaliskuussa 2020. Ikäihmisten yhteydenpito omaisiin sekä muuhun toimintaan jouduttiin toteuttamaan muulla keinoin. Digitalisaatiota alettiin hyödyntämään yhteydenpidossa omaisiin, lääkärinkierroilla sekä etäyhteyksien avulla esiintyjiiin. Digitalisaation avulla myös ikäihmisen omaisilla olisi mahdollisuus osallistua ikäihmisen hoitoon sekä hoitoneuvotteluihin.

Digitalisaatiota hyödyntämällä voidaan edistää ikäihmisen osallisuutta yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntas- tasolla. Digitalisaation hyödyntämisen lähtökohtana tulee olla ikäihmisen itsemääräämisoikeus sekä omatoimisuuden tukeminen ja lisääminen, palvelun parantaminen sekä henkilöstön työn kehittäminen ja vahvistaminen. Digitalisaatiota hyödyntämällä voidaan lisätä ikäihmisen hyvinvointia sekä turvallisuutta. COVID-19-pandemian aikana tehostetussa palveluasumisessa digitalisaatiota on hyödynnetty eri keinoin sekä erilaisiin toimintoihin. Kyselyn vastauksista käy ilmi, että digitalisaatiota tulisi hyödyntää enemmän ja sitä tulisi kehittää tehostetussa palveluasumisessa. Vastajaat toivat esille henkilö- töresurssien puutteen sekä koulutusmahdollisuudet digilaitteiden käyttöön.

Osallisuus ihmisen elämässä merkitsee jokaiselle eri asioita. Tehostetussa palveluasumisessa osallisuus voi muodostua pienistä asioista ikäihmisen arjessa. Osallisuus voi olla ikäihmiselle sitä, että voi päät- tää, mitä haluaa aamulla laittaa päälle, mitä haluaa ruokajuomaksi, kun hän saa katsella valokuvia tai

osallistua omien voimavarojen mukaan viriketoimintaan. Kaikissa näissä toiminnoissa ollaan vuoro-vaikutuksessa ikäihmisen kanssa, tuolloin hän tulee kuulluksi ja nähdyksi. Osallisuutta tulisi tukea ja edistää myös poikkeusaikana, jotta ikäihmiset voisivat elää mahdollisimman normaalia elämää. Osallisuudella tiedetään olevan suuri merkitys hyvinvointiin. Kun ikäihminen tulee kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi, hän kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Tehostetussa palveluasumisessa osallisuus koetaan ikäihmisten tasavertaisuutena, tasa-arvoisuutena sekä yksilöllisyyden arvostamisena.

Osallisuus tarkoittaa sitä, että ikäihminen voi elää oman näköistä elämää myös tehostetussa palveluasumisessa. Tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisen itsemääräämisoikeutta pidetään tärkeänä osana hoitoa. Kun ikäihminen saa sanoa mielipiteensä, hän voi olla vaikuttamassa itseään koskeviin asioihin sekä päätöksentekoon. Ikäihmisten osallisuutta edistetään turvaamalla tasapuoliset oikeudet tiedonsaantiin, toimijuuteen sekä kuuluvuuteen. Osallisuutta edistämällä voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä vähentää eriarvoisuutta. Osallisuutta edistämällä tuotetaan asiakaslähtöisiä ja laadukkaita palveluja.

Opinnäytetyötä tehdessäni pohdin kyselyn luotettavuutta ja toistettavuutta. Kyselyn kohderyhmän vastausprosentti jäi pieneksi, ja pohdinkin, miten tämä vaikuttaa luotettavuuteen. Kyselyn tulokset ja luotettavuus voisivat muuttua, jos kysely toistettaisiin ja vastaajien määrä olisi suurempi. Reliabiliteettia opinnäytetyössä on vaikea arvioida, koska aiheesta ei ole aikaisempaa tutkimusta eikä tietoa, näin olen minulla ei ole vertailukohdetta. Opinnäytetyöprosessin aikana opin sisäistämään ja ymmärtämään sosionomin kompetenssit, jotka vaikuttavat sosionomin työhön. Sosionomin kompetensseista etenkin eettinen osaaminen on kasvattanut minua ammatillisesti. Opinnäytetyötä tehdessäni olen ymmärtänyt ikäihmisten osallisuuden merkityksen tärkeyden. Ikäihmisten osallisuus ja vaikuttaminen omaan elämään edistää yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoisuutta. Sosiaalialan ammatilliseen toimintaan liittyy asiakkaan osallisuuden huomioiminen ja tukeminen, koska osallisuus liittyy ihmisen hyvinvointiin. Hyvinvoinnin tukeminen onkin yksi sosiaalialan työtä ohjaavia lähtökohtia. Ikäihmisten osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet voivat olla vähäisiä tehostetussa palveluasumisessa, minkä vuoksi osallisuuden tukemisen merkitys korostuu.

Sosionomin kompetensseista asiakastyön osaaminen sekä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen olen sisäistänyt opinnäytetyöni kautta. Ikäihmisen osallisuus tulee näkyväksi tehostetussa palveluasumisessa esimerkiksi ottamalla ikäihminen mukaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman laadintaan. Tällöin

ikäihminen on vaikuttamassa omaan palveluprosessiin sekä ikäihmisen oma näkökulma tulee huomioiksi. Koen, että voin toimia sosiaalialan asiantuntijana ja perustella asiakkaan etua osallisuuden näkökulmasta. Tulevana sosiaalialan ammattilaisena minun tulee huolehtia kaikista heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden oikeuksien toteutumisesta.

LÄHTEET

- Hiltunen, L. 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Viitattu 26.6.2022
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.–14., osin uudistettu painos. Keuruu. Otava
- Ikäinstituutti. Osallisuus. Saatavissa: <https://www.ikainstituutti.fi/osallisuus/>. Viitattu 26.6.2022.
- Isola, A- M., Koivisto, J. & Lyytikäinen, M. 2018. *Osallisuus kuuluu kaikille*. Innokylän innovaatiokatsaus. Työpäperi 9/2018. Helsinki. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 28.6.2022.
- Isola, A-M. 2021. Osallisuuden kokemuksesta syntyy hyvinvointia. Saatavissa: <https://www.ikainstituutti.fi/osallisuus/osallisuuden-kokemuksesta-syntyy-hyvinvointia/>. Viitattu 28.6.2022.
- Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menestemapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus?search-term=m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4llinen>. Viitattu 19. 7.2022.
- Kananen, J. 2017. *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy Juvenes Print.
- Keski-Uudenmaan Sote. 2019. *Osallisuudesta toimintakulttuuri*. Saatavissa: <file:///C:/Users/tuuli/Downloads/Osallisuusohjelma%20projektisuunnitelma%20ja%20taustaselvitys.pdf>. Viitattu 29.6.2022.
- Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvvelukuntayhtymä Soite. *Hoidon ja hoivan tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon kriteerit 1.1.2020 alkaen*. Saatavissa: https://soite.fi/wp-content/uploads/2022/05/Tehostetun_palveluasumisen_ja_laitosasumisen_kriteerit_2020.pdf. Viitattu 29.6.2022.
- Nivala, E. & Rynnänen, S. 2019. *Sosiaalipedagogiikka kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. 2. painos. Tallinna: Gaudeamus Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. 2013. *Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi*. 2013. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69933/ISBN_978-952-00-3415-3.pdf. Viitattu 1.7.2022.
- Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. 2017. *Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi*. Helsinki. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80132/06_2017_Laatusuositusjulkaisu_fi_kansilla.pdf. Viitattu 4.7.2022.
- Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet. 2020. Liikkumisvapautta sosiaalihuollon toimintayksiköissä voidaan rajoittaa tarvittaessa. Saatavissa: <https://stm.fi/-/stm-liikkumisvapautta-sosiaalihuollon-toimintayksikoissa-voidaan-rajoittaa-tarvittaessa>. Viitattu 4.7.2022.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2021. Osallisuus. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>. Viitattu 28.6.2022.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 1.–4. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveys-
palvelukuntayhtymä

Päätös

Tutkimuslupapäätös

Viranhaltija ja virka-asema
Oikarinen-Nybacka Tarja
Sosiaalijohtaja

Päivämäärä / pykälä
06.05.2021 / § 11/2021

Asia, jota päätös koskee	Tutkimuslupa, Jokelainen Tuulikki, Digilaitteiden hyödyntäminen COVID-19 pandemian aikana tehostetussa palveluasumisessa ikäihmisten osallisuuteen
Asiantonaiset	Tuulikki Jokelainen Palvelualuejohtaja Minna Mäkitalo-Rauma
Selostus asiasta	Centria ammattikorkeakoulun opiskelija Tuulikki Jokelainen hakee tutkimuslupaa otsikon mukaiselle sosionomiopintojen opinnäytetyölleen. Tutkimuksessa selvitetään, miten ikäihmisten osallisuus on toteutunut COVID-19 pandemian aikana digitalisaatiota hyödyntämällä. Tavoitteena on, että tuloksia voidaan hyödyntää ja kehittää tehostetussa palveluasumisessa osallisuuden tukemiseen digitalisaatiota hyödyntämällä. Jokelainen on toimittanut hakemuksen liitteenä tutkimussuunnitelman. Soiten yhteyshenkilö on palvelualuejohtaja Minna Mäkitalo-Rauma.
Perustelut esittelijä	
Päätös	Myönnän anotun tutkimusluvan. Tutkimuksen valmistuttua on tutkimusluvan myöntäjälle ilmoitettava sähköpostilla sähköinen linkki valmiiseen opinnäytetyöhön.
Allakirjoitus	 Oikarinen-Nybacka Tarja Sosiaalijohtaja
Oikaisuvaatimusohjeet/	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava: 1) päätös, johon haetaan oikaisua, 2) miten päätöstä halutaan oikaistavaksi ja 3) mitä perusteita oikaisu vaaditaan. Lisäksi oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asiansomainen) sekä kunnan jäsen.
Oikaisuvaatimusohjeet/ Valitusosoitus/ Muutosvaatimusosoitus	<input type="checkbox"/> Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta Kielion peruste <input type="checkbox"/> Valitusosoitus - Hallintovalitus
Litteet	<input checked="" type="checkbox"/> Oikaisuvaatimusohjeet <input type="checkbox"/> Valitusosoitus - Hallintovalitus <input type="checkbox"/> Muutosvaatimusosoitus

Postiosoite / Postaddress:
Mariankatu/Mariegatan 16-20
67200 KOKKOLA / KARLEBY

Käyntiosoite / Besöksadress:
Keskussairaala/Centralsjukh.
Mariankatu/Mariegatan 16-20

Puhelin / Telefon:
(06) 826 4111
Fax: (06) 826 4650

S-posti / E-post:
etunimi.sukunimi@soita.fi
tommas.efernamn@soita.fi

Internet:
www.soita.fi



SAATEKIRJE

Olen Tuulikki Jokelainen kolmannen vuoden sosionomi opiskelija Centria ammattikorkeakoulusta. Tulen tekemään opinnäytetyöni Keski- Pohjanmaan sosiaali- ja terveys-palvelukuntayhtymä Soiten tehostetun palveluasumisen yksiköihin.

Opinnäytetyöni aiheena on ikäihmisten osallisuus COVID- 19 aikana, miten osallisuus on toteutunut digilaitteita hyödyntämällä. Kysymyksiä on seitsemän, joista viisi on avoimia ja kaksi monivalinta-kysymystä. Kyselyt tehdään webropol kyselytyökalua käyttäen. Kysymyksiin vastataan nimettömänä, yksikkö ei myöskään tule näkyviin. Vastaus tulokset tullaan tuhoamaan heti analysoinnin jälkeen oikeaoppisesti.

YHTEYSTIEDOT:

Jokelainen Tuulikki

tuulikki.jokelainen@centria.fi

Tutkimusaineistoon käytetyt kysymykset

1. Mitä asiakkaan osallisuus tarkoittaa tehostetussa palveluasumisessa?

2. Miten asiakkaiden osallisuutta tuetaan tehostetussa palveluasumisessa?

3. Miten asiakkaan toimintakykyä ja voimavaroja tuetaan osallisuuden avulla?

4. Miten ikäihmisten osallisuutta edistetään tehostetussa palveluasumisessa?

5. Mitä digilaitteita on ollut käytössä tehostetussa palveluasumisessa?

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> Tietokone | <input type="checkbox"/> TV |
| <input type="checkbox"/> Tabletti | <input type="checkbox"/> Radio |
| <input type="checkbox"/> Videopuhelut | <input type="checkbox"/> Kaatumishälytin |
| <input type="checkbox"/> Liikeilmaisin/tunnistin | <input type="checkbox"/> Turvaranneke |
| <input type="checkbox"/> Äänikirjat | <input type="checkbox"/> Ovihälytin |
| <input type="checkbox"/> Muu mikä? _____ | |

6. Millaiseen toimintaan ikäihmiset ovat voineet käyttää digilaitteita tehostetussa palveluasumisessa? (Vastaukset merkitään numeroin, eniten käytetty 1, toiseksi eniten 2 jne.)

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> Omaisten ja läheisten yhteydenpitoon | <input type="checkbox"/> Viriketoimintaan |
| <input type="checkbox"/> Lääkärin kiertoon | <input type="checkbox"/> Hengelliseen toimintaan, hartaudet |
| <input type="checkbox"/> Vierailijoiden ja esiintyjien etäyhteydet | <input type="checkbox"/> Pelit digilaitteiden avulla |
| <input type="checkbox"/> Hoito- ja palvelusuunnitelman tekoon | <input type="checkbox"/> Lauluhetket |
| <input type="checkbox"/> Jumalanpalvelus | <input type="checkbox"/> Liikuntahetket |
| <input type="checkbox"/> Bingon pelaaminen | |
| <input type="checkbox"/> Muu toiminta mikä? _____ | |

7. Miten digilaitteiden käyttöä voitaisiin jatkossa hyödyntää ja kehittää tehostetussa palveluasumisessa?

KIITOS VASTAUKSISTA!